

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балалардың сөйлеу тілін дамытуда мнемотехника әдістерін қолдану

ЖАРИЯЛАНДЫ 06.04.2022	ТІРЕК СӨЗДЕР ата-анаға кеңес, ата-анамен жұмыс, бала дамуы, балабақша, балабақша әдістемесі, балабақша бағдарламасы, балабақша қазақша, балабақша тәрбиешісі, балалар дүниесі, балалар ойыны, балалар тәрбиесі, балалар үшін, балалармен жаттығу, балалармен жұмыс, балалармен тәрбие, баланың дамуы, дамыту ойындары, ерте даму, ерте оқу, креативті тәрбие, қимылды ойындар, логопед, мектепке дейінгі тәрбие, ойын әдістемесі, педагогика, сенсорлық даму, сөйлеуді дамыту, тәрбие және оқыту, тәрбиеші, тіл дамыту	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/118074/
---------------------------------	--	---

Мнемотехника-грек тілінен аударғанда – «есте сақтау өнері». Бұл ақпаратты сәтті есте сақтауды, сақтауды және көбейтуді, табиғат объектілерінің ерекшеліктері туралы, қоршаған әлем туралы білімді, әңгіме құрылымын тиімді есте сақтауды және, әрине, сөйлеуді дамытуды қамтамасыз ететін әдістер мен әдістер жүйесі. Мнемотехника — тіл дамытуда тиімді есте сақтау,оны дұрыс жеткізе білудегі әдіс пен тәсілдер жүйесі. Қазіргі кезде мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуда мнемотехниканы қолдану өзекті болып тұр. Бұл мақсатты іске асыру үшін, баланың тілін дамытуға әртүрлі тәсілдер мен әдістерді қолдану қажет

Графикалық ұқсастық арқылы балалардың дағдыларын дамыту, сондай-ақ алмастырғыштардың көмегімен таныс ертегілерді, мнемотаблицалар мен коллаждар арқылы өлеңдерді түсіну және айту. Балаларды дыбысты дұрыс айтуға үйрету. Әріптермен танысу. Балалардағы психикалық процестердің дамуы: ойлау, зейін, қиял, есте сақтау (әртүрлі түрлер).

Кез-келген жұмыс сияқты, мнемотехника қарапайымнан күрделіге ауысады. Жұмысты қарапайым мнемоквадраттардан бастап,мнеможолдарға, ал кейінірек мнемотаблицаларға көшу керек.

Бала ерте балалық шақтан бастап көркем әдебиетпен таныса бастайды. Бірақ бәрі бірдей автордың идеясын түсіне алмайды және оқылған шығарманың мазмұны туралы

сұрақтарға жауап бере алмайды. Балаларға көмектесу үшін мен мнемоквадраттарды қолданамын. Бұл схемалар балаларға қарастырылып отырған объектінің негізгі қасиеттері мен белгілерін дербес анықтауға, сөздік қорын байытуға көмектеседі.

Егер түс кейіпкерге сәйкес келсе, балалар суреттерді оңай есте сақтайды: қызғылт - түлкі, қызыл-жидек. Кейінірек біз күрделендіреміз немесе басқа суретпен алмастырамыз: кейіпкерді графикалық түрде бейнеледік: Түлкі қызғылт сары геометриялық фигуралардан тұрды (Үшбұрыш пен шеңбер, аю - үлкен қоңыр шеңбер және т. б.

Мәтіннің негізгі реттілігі мен байланысын түсіну, оны есте сақтау үшін мен балаларды мнеможолмен таныстырамын. Бұл дидактикалық материал, белгілі бір ақпарат енгізілген схема. Ол алдымен балаларға таныс емес болғандықтан, ересек адам оқу рөлін алады, яғни. мнеможолға салынған мазмұнды балаларға жеткізеді. Мнеможолмен жұмыс істеу алгоритмін түсініп, балалар мнемокестелерді оңай үйренеді-бұл ертегі кейіпкерлерінің, табиғат құбылыстарының, кейбір әрекеттердің және т. б. графикалық немесе ішінара графикалық бейнесі әңгіме сюжетінің негізгі семантикалық байланыстары. Ең бастысы-шартты түрде визуалды схеманы жеткізу керек, сурет балаларға түсінікті болатындай етіп бейнелеу керек.

Схемалар монологтарды құрудың өзіндік визуалды жоспары ретінде қызмет етеді, балаларға әңгіме құрылымын, дәйектілік және лексикалық және грамматикалық мазмұн құруға көмектеседі: Мнемокестелер сөздік қорын байыту үшін, әңгімелер құрастыруға үйрету кезінде, көркем әдебиетті қайталау кезінде өлеңдерді жаттау кезінде, жұмбақтарды шешу және шешу кезінде қолданылады.

Мнемокестелерді қолдану кезеңдері:

№ 1 кезең-кестені қарау және онда не бейнеленгенін талдау.

№ 2 кезең-ақпаратты қайта ауыстыру, яғни абстрактілі символдардан суреттерге түрлендіру.

№ 3 кезең-символдарға (суреттерге) сүйене отырып, ақпаратты (ертегілер, әңгімелер) қайталау жүзеге асырылады, яғни есте сақтау әдісі жасалады

№ 4 кезең-мнемотаблицаның графикалық эскизі жасалады.

№ 5 кезең-әр кесте балаға көрсеткен кезде айтылады.

Мнемокестелермен жұмысты кіші жаспен орта жастағы балалардан бастау ұсынылады- бұл кезеңде түрлі-түсті мнемотаблицаларды салған дұрыс, өйткені балалардың жадында жеке суреттер қалады: түлкі — қызыл, тышқан — сұр, шырша- жасыл, ал ересек топ балалары үшін-қара және ақ. Схемаларды, кестелерді, модельдерді қолдану балаларға әртүрлі қиындықтарды жеңуге көмектеседі.

Мнемокестелер әсіресе өлеңдерді үйренуде тиімді. Өлеңдерді жаттауға үйрету үшін тірек сызбаларды қолдану балаларды қызықтырады, сабақты ойынға айналдырады. Мектепке дейінгі жаста визуалды-бейнелі есте сақтау басым болады, ал есте сақтау негізінен еріксіз болады. Тыңдаудан кейін балада сақталған көрнекі сурет, сызбаларды көрумен бірге мәтінді тезірек есте сақтауға мүмкіндік береді.

Осылайша, мнемокестені, модельдік схемалардың көмегімен келесі нәтижелерге қол жеткізуге болады: балалардың қоршаған әлем туралы білім шеңберін арттырады; мәтіндерді қайталауға, қызықты әңгімелер ойлап табуға деген ықыластарын арттырады; өлеңдер мен жаттамақтарды жаттауға қызығушылықтарын арттырады; сөздік қоры дамиды; балалар ұялшақтықты жеңеді, аудиторияның алдында еркін болуды үйренеді.

Мнемотехника әдісін қолдана отырып, біз балаларды неғұрлым тезірек айтуға немесе қайталауға үйретсек, оларды мектепке соғұрлым жақсы дайындаймыз деп санаймын, өйткені үйлесімді сөйлеу баланың ақыл-ой қабілетінің және оның мектепке дайындығының маңызды көрсеткіші болып табылады.

Бірақ, жалғыз мнемокестемен шектелуге болмайды. Бұл тек, басты тиымды жұмыс, өйткені мнемокестені қолдану балалардың көру, есту, есте сақтау қабілеттерін дамытады. Мнемокесте қолдана отырып, үстел ойындары, сөздік ойындарды пайдалану керек. Сонда ғана баланың тілі дұрыс және жеткілікті дамиды.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.